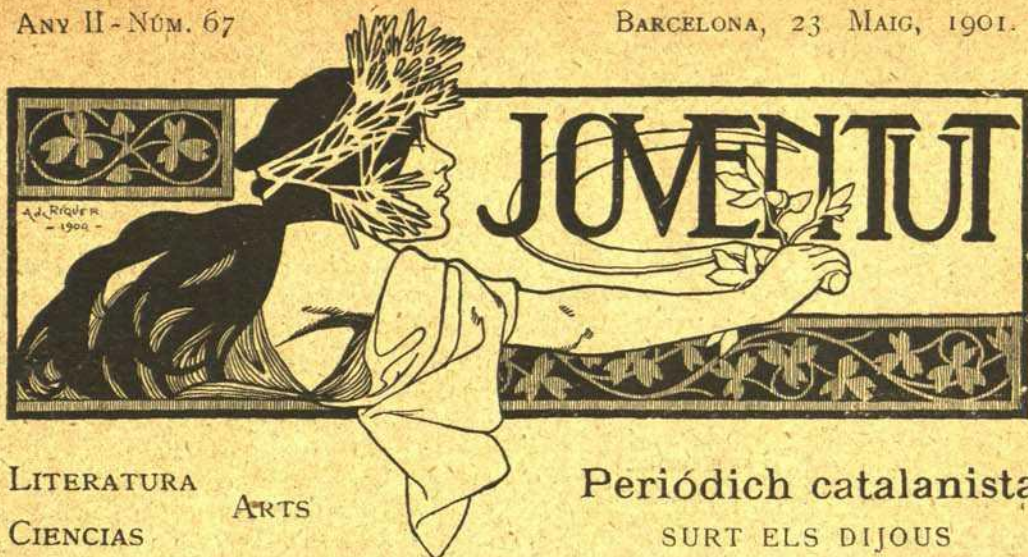

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Als separatistas castellans, per F. Fujalá y Vallés.—
En Gorki y «Les Vagabonds»; per C. de Doménech.
—La Bironó. La llar ditxosa, per A. Bori y Fontes-
tá.—El color en la música de «L'anell del Nibe-
lung» («scabament»; per Joan Massana.—La políti-
ca a montanya: III, per Antón Busquets y Punset.
—Teatres, per Emili Tintorer.—El plor dels dego-
talls, per Joan M. Guasch.—Crònica musical, per
Joaquim Pena. Noves.

FOLLETÍ:

AYRES DEL MONTSENY, per Mossén Jacinto Ver-
daguer. Pròlech.

QUAN ENS DESPERTAREM D'ENTRE'LS MORTS...
per Enrich Ibsen. Traducció catalana. Plech 20.

**ALS SEPARATISTAS
CASTELLANS**

Ens heu acusat d'un crim de lesa-pàtria
que no hem comés, y no sé si ab mala fe, ó
ab bona ignorancia, si bé m'inclino a creure
lo segón. Dintre d'un cervell cultivat hi pot
cabre l'astucia: dintre d'un cervell erm com
els camps que'l voltan, no hi caben sinó'ls
xorchs terrossos que ni l'aygua de la pluja
sana aixopa.

Cap dels que'ns heu acusat de delinqüents
de lesa-pàtria sabria donar d'aquesta una de
finició, y un cop l'hagués donada, de saber-
la, no hauria dit sinó un cúmul d'antiguallas

que, per altra banda, hauria estat molt lluny
de sentir, y en oberta contradicció ab la enfi-
lada d'insults y bravatas acabadas de vomitar
contra nosaltres, que a la fi vivim sota'ls
plechs de la mateixa bandera *roja y gualda*.

Ens heu acusat de separatistas a nosaltres
que tenim per ideal superior la unitat de tot
el món, basada, si, dintre de la llibertat més
absoluta; ens heu acusat de separatistas a
nosaltres que no tenim altra deria que la so-
cietat, fundada, si, en l'individu, que tant
sent home, com colectiu, es la mónada de
tota arquitectura política. Per aixó som cata-
lans, y per aixó som catalanistas: perque
idolatrém en nosaltres mateixos y en la uni-
tat de Catalunya.

No sabéu lo que vos diheu... ¿Acás ho heu
sapigut alguna volta?

Som més centralistas que vosaltres, perque
admetém dos centres, y un tan sols vosaltres
n'admetéu. Y'l vostre centre, punt de partida
de rastres credencials de burots, està podrit
y corromput, y'ls nostres dos, el cervell pera
pensar y'l cor pera sentir, son sans y vitals y
s'aixecan pletórichs de sava d'entre las cen-
dras que'n restan del gran incendi ab qu'heu
arrasat aquesta terra malhaurada qu'os ali-
menta.

Som més unitaris que vosaltres, perque la
nostra unitat està per dessobre de tota política

y s'abracen en l'infinit ab la idea d'Humanitat; mentres que la vostra ab prou feynas si traspassa, dèbil y groguenca, las quatre taulas de cargols voltadas de xulos, y la dotzena de parellas qu'entorn d'uns quants manubris ballandreja llur ensofiment de moros venedors de babutxas y de somniadors de truytas orientals.

Som més aymants de la terra que'ns ha tocat per naixement, que no vosaltres de la vostra, perquè a eila s'acullen nostres fills fentla fructifera, amanyagantla ab llurs aradas y engalanantla de verdor, mentres vosaltres sou la pléyade que si's queda ho fa boca-badada vers la circunstancial pluja, ó entregada en cos y ànima al gran progrés del barbecho, símbol dels vostres esperits, que uns anys no dona .. y ls altres tampoch perquè no plou: y si se'n va, ho fa en forma de plaga burocràtica, boya de caudals, qu'enfosqueix y desdibuixa la silueta de colonias fins á ferlas desapareixe sota'l forro de llurs butxacas.

Som més demòcrates que vosaltres, perquè volém que'ls nostres treballadors gaudixin en la vida'l lloch que'ls hi pertoca, y dignament percebeixen per son treball la part que á dreta lley els correspon; y vosaltres els paguéu ab quatre monedas de coure, y'ls deixéu, ventre-aflaquits, venir á ser esca dels explotadors, abaixadors de salari y arma de la gana esgrimida pels de dalt, contra l'arma de la vaga pel treball esgrimida... Per'xó quan hi há vagas ens deu la culpa á nosaltres: pera tréurevos la gran part que vos pertoca.

Peró si som criminals perquè volém ésser autònoms, si teniu á dietas tota una acadèmia del llenguatge pera no saber què vol dir autonomia y què vol dir separació, millor serà que se os deixi. Cantéu, noys grans, cantéu vostras melangias entrístidas, pujéu á dalt de las taulas y repiqueulas ab vostres talons de femella, buydéu vostras esquifidas copas enervadoras, esgarapéu una volta més vostras guitarras y agenolleuvos excitant una màquina femella embolcallada de llur mantell de coloraynas. Aqueixa es la vostra vida, y d'aquí no havéu de sortir. Sobre tota noció de Vida, d'Existencia, sobre tota idea superior, hi passejéu la sola de vostras sabatas repicanthi de ferm. Guardéu vostres entussias-

mes y vostres aplausos pera quan el vostre amo mení ab acert un'altra càrrega de cavalleria; esperéu á meditar sobre la vida pera quan un altre *Cerrajillas* caygui ferit per la banyada d'una fera estúpida... y creyeunos: fora d'aixó no feu sinó fer la vostra via... no siga que se os destorbi... com á grans criminals que sou vosaltres, com á grans separatistas que sou de paraula y fet.

Criminals de lesa-humanitat! Separatistas del món! Enemichs de tot avens! Separatistas que sou de la gran cabalgada dels pobles que marxan vers el progrés, lligats com estéu á vostras convencions d'harém de fira barata; separatistas que sou del gran moviment supranacional que's desenrotlla en las altas esferas del pensament y de la concepció, aferrats com estéu á quatre ó cinch paragrafs de la historia cantant mentidas y llorejant desfetas; separatistas que sou fins el moll del ossos de tot quant constituheixi avens, y tot quant sigui un pas envers l'ideal de la dignitat dels sers y de llur llibertat. El vostre espectacle vos serveix de pauta: teniu sol, y teniuombra; vos dividiu, vos separéu, vos rebutjéu els uns als altres. Aquí'l Sol llú per tothom, perquè'ns sentim germans, fills del mateix món, homes formats de la mateixa substancia, catalans, fills de Catalunya, no ja descendents de tal ó qual nissaga, sinó descendents y fills de nostres propies obras, de nostres propis actes, de nostra propia y digna manera d'ésser que'ns califica y'ns dona un lloch en la gran Assamblea Internacional. Per'xó som fills del Món, fills de Catalunya y fills de nosaltres mateixos.

Ens insultéu, aboqueu sobre nosaltres vostre inacabable farsell d'injurias, y es perquè no'ns coneixéu. Feu com aquell pintor de la Habana. ¿No sabéu lo que va fer? Jo vos ho diré:

Tenia ell de nosaltres una idea de rudesia y absolutisme, tal com vosaltres la teniu; y va pintar un catalá garrot enlayre, posanthi al dessota'l següent cartell: *Un catalán defendiendo una cuestión*. Mes va passar el poeta, y va escriure dessota del cartell:

Qui ha pintat lo catalá
ab un garrot á la má
defensant una qüestió,
no ha tingut gens de rahó,

doncas ell jamay s'enfada,
peró si alguna vegada
algú li toca lo seu,
llavors sí, vatúa... neu,
alsa'l bras, y garrotada!

Assaltéu els llochs de dalt, agavelléu els pressupostos, grapejéu tot quant se refereixi a la nostra existència material: estém pel dessobre de tot això, som inactuals y'ns limitarem a discutirho... Mes no'ns ofenguéu en lo qu'es verament nostre, no'ns toquéu la consciencia que tenim de la nostra dignitat, perque això es lo nostre, lo ben nostre, y si seguíu, vos ho jurém, llavors sí, vatúa... neu... bras enlayre, y garrotada!

F. PUJOLÀ Y VALLÉS.

EN GORKI

Y «LES VAGABONDS»

La notable revista *Mercure de France* acaba de publicar la primera traducció francesa de las novelas curtes d'en Gorki — autor completament desconegut a Espanya — el més jove y potser el més pessimista dels escriptors russos.

Un país d'en Gorki, resident a París. l'Ivan Straunik, li ha traduït quatre hermosas noveletas, precedintlas d'un estudi crítich fet ab quelcòm més d'amore del que convindria pera donar una idea justa de la personalitat gorkiana.

Per aquest estudi crítich-biogràfic, ens enterém de qu'en Maxim Gorki, nasqué d'uns pagesos de Nijni-Novgorod, l'any 1868 ó 69 — qu'en Gorki no ho recorda prou bé — y que'l deixaren orfanet desde sa més tendra infantesa.

Una volta sol, desamparat, á mercé de la dura onada de la vida, en Gorki trevallá á tot arreu, empleyantse en tots els oficis imaginables á fi de guanyarse l'imprescindible aliment y de paliar en lo possible son ardent desitj, buscador etern de cosas novas, perseguidor incansable d'un quelcòm... d'aqueix quelcòm qu'en Gorki y ab ell tots els vagabunds tenen l'intima convicció de no trobar jamay.

A dotze anys llegí las primeras quatre inevitables novelas d'exaltacions, y se li despertá l'afany de saber, de saber de qualsevol modo que sigués, la rahó, el què, el cóm, y'l á fi de què de las humanas accions, casi bé sempre desprovehidas d'humana llògica, però plenas de la graciosa illògica de la vida.

Com no podia menys desuccehir, en Maxim Gorki no trobá resposta categòrica á n'aques-

tas las sevas poch ignocentas preguntas, y las lecturas que comensaren á bordo d'un barco estanthi de mariner, continuaren en els forns, en las masias, en els molls, en els circo, en las pesqueras fins al divuyt anys, en que—traduhint literalment — «no estava pas mal surtit del llot de la vida».

Peró «la infatigable esperansa del home y son inagotable é illògich desitj de llibertat», el punxan, l'empenyen, y muda més facilment d'ofici que de roba, fins que's coloca d'escribent a casa d'un notari, ahont completa sa instrucció purament russa de Gogols, Poutkines y Kostomarovs, llegint Nietzsche, Schopenhauer, Schakespeare y Max-Stürner, que no logran arrencarli las profundas arrels que deixaren en son cor els desalentats y nacionals Tourgueneff, Dostoieffky y Tolstoi.

Passats els vint anys publica son primer treball literari, *Makar Tchoudra* en un diari de provincias. Passa desapercebut, encara que ja s'hi revelavan algunas qualitats. En 1893 dona al públich son *Tchelkache*, qu'obtingué un éxit inmens. De 1893 á 1900 ha publicat com una trentena de noveletas que cabrian en tres volums, una novela grossa, *Foma Gordeief*, en la que no's tracta ja de vagabunds, sinó d'un instint vagabund entre traficants del Volga, personalisat en el jove Foma, qu'abandona la fortuna en mans de son tutor pera vagabundegar, victima del enuig... la malaltia capital del baix poble rus.

Lo primer que crida l'atenció llegint las quatre noveletas gorkianas que'ns dona'l *Mercure*, es son profund nihilisme. son aplastament, la fondaria de son desconsol sens alivi possible, com el d'un ser que viu per forza, patint, no veyent el moment de deslliurarse del colossal y espantós pes de la existencia... Sota de las paraulas, dels atreviments y dels entusiasmes d'en Gorki, hi ha quelcòm enemich y crudel, com un somni de mort en plena joyosa y encisadora vida. Hi ha'l coratje artistich d'un vensut, d'un combatent que no ha sapigut obrirse pas en el cami de son ideal... ó tal vegada l'intens despit de no haver trobat son ideal, y l'ideal l'esclafa y'l rebutja, l'invita á que's busqui y'l busqui.

La herencia ha acumulat en Gorki todas las humiliacions sufertas per sos antepassats, que gemegavan baix el despotisme, y tota aquesta llevor d'indiferencia, de color de passivitat y d'ira continguda per forza, se converteixen en Gorki, — al veures impotent, — en una especie d'amor *Fati* de Natura, á la que veu ab una visió estranya, barreja d'ateisme immediat y d'una llunyana superstició catòlica — única cosa que l'uneix ab el passat, ab sos pares pagesos, y ab tots els enutjats pagesos russos, fondament dolorits de sa impotencia envers el sol crudel é improductiu — impotencia que tractan d'oblidar ab l'ayguardent.

En Gorki—un pagès molt artista en el fons—l'ateo místich, que s'extasia ab la impassible bellesa del cel, ab el monstre dols y brutal del mar, ab la bramadora tempestat, ab la idealitat de la música, no podia resistir la tentació d'arrencar de son cap als vagabunds, sos companys, per animarlos y ferlos viure en fullas de paper, a fi de que al mateix temps «qu'escriu no per amor al proxim, sino pera magnificar el fet excepcional de sa vida ab un fenomen sublim», «se conegui a la noble societat de la qu'ell mateix, com una de sas més perfectas entitats, forma part», es a dir: se conegui en ell, individual y distint de tothom.

En sas noveletas, senzillas, exentas d'incidentes, faltas de trama, sens argument, casi com la vida (?)... quadros d'un realisme delicat ab puntas de romàntich ó malaltis, fotografias presas del natural ab un cert bon gust d'ex-treballador *omnibus*, en Gorki pinta sa *família* ab el carinyo de la mare pel fill més perdut—seguint terminologia vulgar,—carinyo que, a pesar de tot, no li dificulta observar ab la mateixa fidelitat un defecte ó virtut de sos héroes, qu'en cada pagina sembla que impregnan al lector ab el baf de tabaco, suhor, sals marinas, ayguardent y fins... excessiva realitat!

L'argument de *Tchelkache*, una de las noveletas del volum, es el següent: Tchelkache es un trinxerayre elevat, un lladre cinich que roba ab la més perfecta sanch freda, se ven lo robat y s'ho gasta en un vespre entre prostitutes y vagabunds. Tchelkache ha de fer un robo, però li falta un ajudant. Y en Tchelkache camina tot el demati pel moll, en busca de son home. Un xicot com de vint anys dorm sobre una pila de sachs de blat, en Tchelkache'l crida, y somriu. El minyó's diu Gavriló, ha vingut del poble, d'ahont ha fugit perque no's podia casar ab una mossa ab cent rublos de dot. En Tchelkache li parla, se l'emporta, l'emborratxa, y al vespre l'obliga a anar ab ell. Entren en un bot, reman per molt temps; en Gavriló té verdadera por, en Tchelkache tira dins del bot dos fardos pesants; tornan a remar; la guardia de nit del port, per poch no's descubreix; per fi, arriban a la vora d'un barco; descarregan, y en Gavriló s'adorm sobre cuberta. Al demati següent—un dia gris—torna en Tchelkache.—¿Quánt?—pregunta en Gavriló.—Aquí tens 25 rublos.—¿Quánt?—torna a preguntar el jove. En Tchelkache fica mà a la butxaca y li ensenya un paquet de bitllets, mentres li diu:—540.—En Gavriló somnia, sufreix, muda de color. Si jo's tingués, me casaria ab ma promesa!—La platja es solitaria, desembarcan els dos companys. De sobte en Gavriló's tira als peus d'en Tchelkache y comensa a pregarli que li dongui aquells 540 rublos. Ab un majestuós fàstich en Tchelkache'ls hi dona, però allavoras en

Gavriló, en mitj de son agraïment, té la debilitat de confessarli que si no'ls hi hagués donat, l'hauria mort. L'ira d'en Tchelkache no té limitació.—Pòrtals! Pòrtals!—Y agafa a n'en Gavriló, l'agarrota y li pren els diners. En Gavriló plora, però apenas en Tchelkache s'ha separat quinze passos, en Gavriló d'una pedrada'l tomba a terra. Tchelkache cau ensangrentat y sense sentits... en Gavriló plora com una nova, y en nom dels sants s'agenolla aprop d'en Tchelkache, demanantli perdó. Torna en si en Tchelkache, s'aixeca, dona tots els bitllets a en Gavriló, li escup a la cara y se'n va. Y las onas continúan debatentse al vent, rodolant per la platja.

La majoria dels héroes d'en Gorki son aixis. L'estil ab que descriu es capritxós, pintoresch, variable, segons l'humor del autor. A ratos sembla que's llegeix en Maupassant; molt pocas vegadas, té una precisió flauberesca.

Per acabar, uns paragrafs del mateix Gorki: «¿Qué soch jo? ¿Per qué estich sobre la terra y a qui soch necessari si bé s'hi reflexiona? Jo no tinch ni casa, ni dona, ni fills... ni desitj de tenir tot això. Visch y m'enutjo. ¿Per qué? ¿Y jo qué sé?... A món ànima... ¿cóm expressarho?... li falta una espurna, una centella... quelcóm... me falta... quelcóm ¿m'has entès? Vet'aquí tot, y vet'aquí per qué busco, busco y m'enutjo... y no sé qu'es lo que busco.

—¿Per qué dius això?—li pregunta son interlocutor figurat.

—¿Per qué? Pel desordre de la vida... es a dir: jo visch y no sé ahont ficar-me, no puch adaptarme a res, y això, una cosa semblant, es un desordre...»

L'Ivan Straunick acaba sa biografia estudi critic, com resumint l'obra d'en Gorki, ab aquestas paraulas:

«En tot sér que viu s'amaga un vagabund més ó menys conscient de si mateix, més ó menys enèrgich en acceptarse com a tal, puig que tota ànima es infinita en sos desitjos y no satisfeta en sas necessitats. Y lo qu'evo-ca en Gorki en sa patética obra, es la desesperació essencial de la humanitat, l'espant del mal de viure.»

L'efecte que produheixen aquestas negres profecias del Nort en un llati, es de totas veras punible. Las quatre noveletas d'en Gorki fan malt restan alegria, arrencan una gran cantitat d'energias, de vida, y en el fons del cor sab un greu profund haver gastat horas ab aquests ombrius pessimismes.

L'ànima llatina's subleva devant d'aquests semblants de fera y devant d'aquest futur vist a través de las boyras... y no acaban de convèncer ni en Gorki, ni l'Ivan Straunick, ni tots els nivols pensadors del Nort, quan recordant nostre Mitjdia y a modo de consolació diuen «que l'unich recurs que's pot em-dleiar respecte a la vida—necessariament do-

lenta—es una actitud de Bellesa.» He dit recordant nostre Mitjdia, perquè aqueixa Bellesa, aqueixa idea de Bellesa, es nostra, es dels qu'han nascut y habitat en las platjas del Mar Llatí—el mar somrihent y vital per excelència.

L'ànima llatina rebutja com enemichs de sa profunda alegria del viure, fins en mitj del més gran dolor, aqueixas antivitals concepcions de la existencia, y pensa y sent que ha arribat l'hora de reaccionar contra aqueixa gegantesca onada de negror, ausencia d'art veritat y de plaher, que cau assobre d'ella, amenassant destruhirla.

Es hora de reaccionar y de no deixarnos imposar un criteri d'immoral renunciació, encara que'ns sembli *bo* y *sabi*; es hora de fèrnosel, de crearlo, de crearnos, de voler tornar a ser nosaltres mateixos, de ressorgir del

passat més forts, més artistes, més enamorats de la vida que jamay... ¿Y qué hi fa que la vida sia crudel, dolenta, inverosimil, inexplicable, illògica, petita, tot lo que's vulga, si es Bellesa?... Bellesa! quelcòm a manera d'un fi eternament dilatantse, obrintse nous horitzons, suprém y profund enervament, que'ns coloca lo més aprop de la Vida —d'aquesta Vida que sense la Bellesa careix de motiu, de moralitat y de justificació!

No diguém com «Malva», heroina d'en Gorki:

—Si jo hagués pogut saber lo que vull! —
Diguemnos y diguém a las feras pensadoras del Nort:

—Volém ser nosaltres, però superiors. El nostre ideal ens el farém nosaltres mateixos. Ho som.—

C. DE DOMÉNECH.

LA BIRONDÓ (1)

La pobra Birondó

n'estava malalteta;

tossuda pels remeys,

de res volia pendre.

La Birondó;

la Birondó la Birondela

Sos pares ploran molt,

s'hi enfadan y la renyan,

el metje fa'l mateix,

y'ls gira ella la esquena.

La Birondó;

la Birondó la Birondela

Com més va empitjorant

se'n torna més esquerpa;

el metje hi roda 'l cap...

«busqueuli la robeta»

La Birondó;

la Birondó la Birondela.

La pobra Birondó

ha mort y ara la enterran;

qui'n sia confraret

que prenga una candela.

La Birondó;

la Birondó la Birondela.

LA LLAR DITXOSA (1)

I

La mare bressa al nin,

el pare'l petoneja;

els altres germanets

li cantan cansonetas.

Tantantán,

quan será gran

quan será gran n'estará alegre.

II

El pare es al trevall,

la mare es á la feyna;

el nin qu'era al bressol

aprén forsa de lletra.

Tantantán,

ara'l més gran

ara'l més gran també feyneja.

III

El pare's va fent vell,

la mare's va fent vella;

els noys ensinistrats

de feyneja'ls rellevan.

Tantantán,

boy trevallant

son el puntal de sa vellesa.

A. BORI Y FONTESTÁ.

(1) Ab música del mestre Masó Goula.

EL COLOR EN LA MUSICA DE «L'ANELL DEL NIBELUNG»

(Acabament.)

Las gegantinas rocas que forman parets y brédolas de la granítica cova del nibelung Mime, descendent del regne de la obscuritat, en va s'esforsan

la hermosa llum á veure, que no vegeren may,

perque las més foscas coloracions se reflexan en las estrias y esquerdas desde'ls temps primitius, constituhint una magnífica capsa pel astut nano. Sols allà, al fons, dugas oberturas, no més utilizadas per Siegfried, el representant de la llum, mostran la hermosa claror del bosch.

L'antitesis entre'ls dos elements se manifesta desde bon principi en continuay creixent lluyta: el noy criat al bosch no pot soportar la presó d'una caverna, y acaba per'abandonar-la ab intent de no tornarhi més.

Una misteriosa ombra blava apareix á la entrada de la cova; y l'ombra s'acosta, creix fins mostrar quelcóm de sobrenatural qu'ateroritzava al nano, acabant per conquerirli'l cap, en una aposta singular, y deixant, al desapareixe, un rastre de foch, que delata á Wotan, baix aquell mantell de viatger.

Mime resta enlluernat mirant al bosch, ressona en sas orelles aquella rialla sarcástica que creu prolongada en l'esgarriós xiscle del vent, li sembla veure al dragó que's precipita sobre d'ell, y en el paroxisme d'una por verament epilèptica rodola, fet un capdell, dessota la fornal. El crit de Siegfried senyala'l punt culminant del terror. després del qual, al assegurar-se de qu'es ell y ve sol, surt el nano y's reprén la eterna lluyta que constitueix la vida comunal dels dos personatjes. La oposició ha arribat á ser insuportable: aixís el noy abandonarà definitivament la gruta, y consensut de la insuficiencia de Mime, ell mateix forjará la espasa, sa companya, operació que verifica en una escena animadíssima, barreja de guspiras, fum, pols de carbó y xiuxiuheix del ferro vermell en l'aygua...

Veusaquí enfront de la cova de la Enveja, aprop de la qual segons Mime se troba'l món, (potser sí!) somergida en l'atapahida negror d'una nit que sembla eterna. A pri-

mera vista no's veu res, però introduhint-se en la espessor del bosch se pot distingir una fosca figura que s'engorga cap al fons, hont la obscuritat es més espessa: es Alberich, que ve cada nit á vigilar la caverna del dragó.

¿Qu'es aquell resplandor vermell que s'acosta del fons de la montanya esbufegant com un cavall de foch? Algú ve en direcció á la cova de la Enveja, però al atravessar el bosch s'escorça en la foscor y'l resplandor desapareix. Un raig de llum, devallant per un estrip dels núvols, mostra la figura del Viatger, que ve precedint l'arribada de la llum y emprén simbólica conversa ab el monstre Fafner, quina profunda veu se sent ronca desde la més fosca fondaria de la caverna.

La claror de l'aurora anuncia la entrada de Siegfried, qu'apareix banyat pels primers raigs del sol naixent; el dia's va alsant á mida que l'héroie ocupa la escena, convidant-lo á gosar d'aquell aroma de frescor y alegria que té'l mati. Y l'héroie s'hi abandona, endormiscat en els brassos de la hermosa naturalesa... L'encís va en augment, fins que la creixent claror del dia'l desperta de sos ensomnis, excitant-se sa heroicitat á mida que'l sol s'eleva en l'horitzó.

Som á mitj jorn: la xardorosa atmósfera qu'en la escena's respira augmenta'l cansanci de Siegfried: la sanch li bull en las venas, el front li crema la mà al tocarlo. El sol es molt alt: desde'l blau del cel deixa caure raigs de foch sobre son front, y l'héroie s'ajau á l'ombra del arbre, endormiscant-se altra volta ab els remors del bosch... escoltant la revelació del auell...

Mentres tant Wotan continuá viatjant pel món acompanyat de la tempesta y l'huracà: aixís el descobrim, al peu d'un rost de rocas y dessota d'un cel negre qu'estripan els llampechs, evocant el consell d'Erda, la dona qu'existeix desde que hi há món y jau ensopeida en las profunditats de la terra. El conjur té força per atraure l'aparició, y fosforescent blavor lluheix en la fosca, embolcallant la misteriosa figura de la deesa; mes son judici està subjecte y desapareix devant la voluntat de Wotan, desde que s'acorda ab el curs del destí. Y Erda retorna al somni etern, y l'absoluta foscor envolta la silueta de Wotan.

S'acosta la llum: poch a poch el dia mostra la configuració de la escena, y apareix en las rocas la figura de Siegfried, a qui'l Viatger pretén privar el camí. Resplandor de foch cubreix la serra, el jove reconeix á Wotan, la espasa recorda á sa enemiga la llansa (bona ocasió per venjar-se! y Wotan se retira definitivament al Walhalla, deixant pas lliure a Siegfried, constituhintlo hereu del món...

Desde'l cim guspireja'l foch, flamas ardentes llepan las rocas, l'incendi extén els brassos arreu, arreu, torrentadas de foch devallan per las congestas, s'encenen els núvols, y ab creixent resplandor omplen las flamas tot el fons, fins convertirlo en ardentíssim mar de foch, ahont se precipita Siegfried en busca de la walkyria. El to argenti del corn s'allunya sempre més, travessant muralles de foch, fins que, disolentse en harmonias més y més tranquilas, minva la intensitat del element y acaba per resoldres en puríssima atmósfera que transparenta'l delicat cel blau de l'aurora del amor.

Siegfried, saludat pels raigs del sol, contempla la brillant armadura de l'adormida, y en mitj de la confusió que li causa sa hermosura y de las bategadas ardorosas del cor, la desperta apassionadament.

«Qu'hermosa la invocació de Brunhilda! Salut á tu, Sol, salut á tu, Llum! Jo't saludo, llum del dia!» diu endressantse á Siegfried; y el gloriós esplendor del dia's desenrotlla en un *crescendo* irresistible, fins que la walkyria, transformada en amantíssima dona, s'entrega al amor del héroe, y esclata ab sonoritats inmensas aquell arrebatat cant d'unio, saturat de la resplendent llum del sol (Siegfried) que reflexa en la fulgurant estrella de Brunhilda.

—

Las Nornas (parcas de la mitologia escandinava) repassan el fil del destí desde'ls primitius temps. La relació gira naturalment á la rodona del ex de la tetralogia (Wotan) y dona a coneixe las diverses vicisituds del deu, en una penombra roja, que devé confosa per moments: els fils s'embolican, la maledicció de la venjansa rosegua'l teixit, y la corda's trenca, desapareixent la visió!

La llum blanca de l'aurora segueix gradualment á la del crepuscul y prepara la entrada de Siegfried y Brunhilda, que coincideix ab la sortida del sol.

Aquell tema tan esbogerrat del noy del bosch s'ha reposat bastant: Siegfried es ja un home fet, però la impetuositat que informa'l seu caràcter el porta al desitj de realisar noves empreses heroicas, y's despedeix apassionadament de la hermosa Brunhilda, li regala per memoria eterna l'anell conquerit al dragó, y la deixa al amparo del foch protector, més enamorada que may. «Adeu, Brunhilda, estrella lluminosa!» «Adeu, Siegfried, llum de ma vida!»

Ella no's cansa de contemplar la prenda que li ha deixat son espós, y besa mil voltes l'anell y torna á pensar en Siegfried... quan veusaquí que la tempesta, ja oblidada de las walkyrias, s'acosta á la roca. Una de sas antigas germanas ve del Walhalla á avisarla de la maledicció que pesa sobre l'anell y á demanarli, en be de la rassa dels deus, que'l retorni al Rhin. Ella no se'n desprén pas. ¿Llensar el simbol del amor de son estimat? Encara que'l Walhalla s'enruni, no'l donará pas l'anell!

El núvol s'es allunyat darrera de la walkyria, y'l crepuscul vespertí ilumina la escena ab velada resplandor: per única vegada la llum fuig de Siegfried.

Pobre Siegfried! Victima del odi, cegat per l'ambició, son desitj de gloria l'ha portat á la complicitat d'una traició contra si mateix; mireulo com ve á cercar á Brunhilda per'espasa de Gunther, perduda per complert la memoria, amagant sa personalitat ab l'aspecte d'aquest personatge. El foch qu'envolta la roca dona tétricas tonalitats á l'acció, y l'héroe posa á la seva espasa per testimoni d'haver guardat fidelitat al germà (Gunther)!

En las ombras de la nit se'ns apareix el fill del nibelung esperant y espiant, com un centinella á la vora del riu; la lluna mostra una fosca figura arrupida enfront d'ell, que projecta un'ombra negra en el món: es Alberich, son pare, que ve de nits á excitar l'odi de Hagen y á conferirli plans de venjansa y destrucció. La claror fantástica de la lluna fuig espantada del conciliabul, y Alberich se fon en las ombras més y més espessas que pesan sobre'l lloch.

A poch apunta l'aurora, y de las rosadas tintas ix el sol, purificant l'atmósfera, enlayrant las bromas y enmirallantse en l'aygua del Rhin.

Deretorn de la roca de Brunhilda, Siegfried dona compte de l'aventura, y Hagen completa'l plan d'aniquilació, congrega a tots els vassalls y guerrers pera rebre a la esposa de llur senyor (Gunther), y en mitj d'aquella expansió y d'aquella horrorosa confusió, contrastan de manera particular el temperament de Siegfried, boig d'alegria y d'amor, secundant inconscientment els plans del odiós fill del nano, y l'd'aquest personatge, capficat ab son triomf y deixant caure negra ombra en la festa que va a celebrar-se.

Las fillas del Rhin claman continuament per l'or robat desde que no alegra la fondaria de las ayguas. «Or del Rhin, quàn hermos resplandias en altres temps, bellissim estel de la profunditat!» Ara solzament al espay hi resplandeix el sol en un cel blau clar que serveix de fondo a la sencillesa e ignocencia de las ondinas y comunica al alegre paisatge proper al riu, una alenada de tranquil·litat que contrasta fortament ab las escenas de lluyta que precedeixen.

Siegfried, concurrent al llas qu'en forma de cassera li ha parat son enemich, s'ha exgarriat del reste dels convidats y fet cap a la vora del riu. Las ninfas, al veure al posseïdor del anell, l'avisan a son torn de la desgracia qu'acompanya a la joia, y li pregan que'ls el retorni, indicacions que l'héroo no atén pas.

Els corns de cassa ressonan al entorn, els enemichs s'acostan; Siegfried no'n sospita res, y mentres s'entrega a juvenivola alegria narrant els fets de la seva vida, dos corbs negres ratllan l'espay boy tocantlo ab las alas, el crepuscul envolta la escena com funerària mortalla, y l'héroo cau mort a mans de Hagen.

Un inmens silenci desola l'acció. S'ha fet fosc del tot. Després els vassalls colocan el cadavre demunt del escut y se'l emportan en funebre professó, a través de rocas y arbres. Ni després de mort la llum abandona a Siegfried: el sol de la seva vida s'ha eclipsat per sempre més, però la esmortuhida claror de la lluna, reflexa en el cadavre, ilumina la comitiva, que s'allunya més y més...

L'anell es tornat a las fillas del Rhin per la magnanimitat de Brunhilda, net de la maledicció del nano. La pau y l'amor impe-

rarán en el món. Allà lluny, el Walhalla esclata en flamas y s'enruna.

No sé si gayres s'haurán convençut de la existencia d'una música de colors en l'obra wagneriana, però hi ha trossos, sobre tot, en que, fins prescindint de l'acció, el mateix treball orquestal fa referencia de tal manera a un color determinat, que no crech hi hagi ningú capàs de negarla.

Per exemple: la revelació del or es d'una naturalesa brillantment metàlica, y fins l'onejat moviment dels violins sembla estrafer la titil·lant resplandor que'l raig daurat dona a l'aygua; y'l cant que segueix, si'n llessa de màgichs matisos d'or!

El final del *Prolech*, ab son hermos efecte de sonoritat, sembla una salutació als colors del arch de Sant Marti: el músich y'l colorista hi han prodigat tots els tons de las gamas de sas respectives paletas.

¿Y l'últim acte de *La Walkyria*? ¿Es possible una més perfecta correspondencia entre aquell inmens *diminuendo* que comensa en el fortíssim d'una tempesta per acabar en pianíssima y delicada nit transparent, y las veus de la orquesta que del desordre primitiu passa a la tendresa y tranquil·litat final dolcificant sempre sos accents?

Tampoch es ningú capàs de disputar els colors foscos dels preludis del primer y segon acte de *Siegfried*, sobre tot aquest últim, que devé completament negre. Y quan després d'aquells temas de monstruositat, destrucció, maledicció y desitj de domini (escena I, acte 2.^{on}) se presenta dolcíssim el del Walhalla, coincidint ab l'aparició de la lluna, apar qu'en efecte'l cel se bada y dona pas al raig de llum.

Abreviém, y per acabar recordém la marxa funebre de l'última part. Quin conjunt de coloracions tètriques, y blanques de lluna, barrejadas ab llums de teyas y funeral, no evocan aquells temas del cop mortal y glorificació de la mort! Quin conjunt de tristesa y majestat!

Repeteixo que per mi, l'autor de *L'anell del nibelung* creya en el color en la música; al menys tal sembla ser el sentit d'un dels punts de vista de l'obra mestra de Ricart Wagner.

JOAN MASSANA.

LA POLÍTICA A MONTANYA

III

Al hostal hi vaig anar tarde enllà; al entrarhi tots els bons montanyesos qu'enrotllavan la llar van moures pera fermhi lloch... No vaig saludar per mor de no trencar el fil del discurs qu'espletava'l gos del cacich, en Guiu Comamala, que té, per cert, una llabia qu'encar que desbarri'ls seus oyents no se'n adonan, puig no calla may, y com l'una mentida li atrapa l'altra, si algú'l vol reptar, resulta impossible, perque s'ha d'esperar qu'escupi pera pèndreli la paraula.

La minyona, bon punt me vegé instalat al escó, m'portà la olleta del vi y s'apressà a enrossirme una llesca de pa que després amani ab una arengada de las que m'ull prengueren a la entrada.

—Ni t'hauràs d'esdernegar tant, tu, Jordi. Ara portas tot l'abono a clot de bast y ab canastras, passanthi'l que menys deu jornadas que t'acursan la fangada de mitj a mitj, y encara bon goig que no t'atrapi la pluja que tant, ronseja en temps de calda. Donch mira: si trevallas aquest negoci, cregas qu'anirás molt llati, perque a més de captarte, ó guanyarte, un empenyo per un si acàs, ab dos anys tenim el camí ral fet una carretera.

—Ey, ey! Guiu, no'ls poséu la mel a la boca, que després s'hi troban fel. ¿Quants anys há qu'os sento predicar lo mateix? Donchs la majoria de las vegadas han guanyat els que vos patrocinéu per encàrrech del *quefe*, y no obstant l'hospital està per fer, la carretera igual y la divisió del empriu va portant cada any las mateixas palestras... Pleguéu velas, Guiu, que se os veu el llautó. Ey! no os penséu qu'os dongui la culpa, no; vos no la teniu; estéu obligat a defensar el mos de pa qu'os fensa'l vostre butxi, y l'heu de servir y'l serviu a ulls cluchs, aprenent de memoria'ls discursos qu'os etziba sens entèndrels.

—Quanta rahó teniu, Ton! A n'ell tot li son glories. Aixó de no haver d'ajupir la esquena ni suhar la cansalada tot el sant dia tant si plou, com si neva, com si fa sol, es de bon pahir... Ho ha après del seu pare, y ha trobat qu'es bona tasca. El fort del seu trevall es: bon punt arriba'l bon temps, seguir

poblets y predicar aqueixas doctrinas y... para de contar: després li ve'l descans y la bona vida.

—¿Y que no es bona vida la que porta ara en el fort del seu trevall? Ja ho crech! Corra d'hostal en hostal, s'atipa bé, beu, fuma... y qué sé jo! Tot sense treures cap malla de la butxaca... Si aixó es guerra, ni may que hi hagi pau!—

Ab aquestas sotregadas el pobre home s'aplasta y perdé la veu com els passarells a la muda... Els bons pagesos m'agoytavan embadalits, y jo vaig creure arribada l'hora de matar el corch de la politica a la castellana que'ns va encomanar un nou Quixot y que s'anà escampant com taca d'oli empestant ciutats, vilas, pobles y llogarets, desde las planas fressossas fins als recons de las aspras serraladas.

—Y bé, ¿qué'n penséu d'aquests tinglados vos?

—Qué voléu que'n pensi, bon home!... Que vosaltres donéu el vot a qualsevol que puja per aquestas afraus y li feu causa pera que abasti'l pinso que hi há a l'estable del Congrès, y en cambi, quan s'os ha demanat el vot y l'apoyo en alguna obra de profit, no solzament os neguéu a pèndrehi part, sino que mormoréu dels que s'emprenen la tasca benefactora. Feu memoria de lo que passà allavors del adob de la resclosa del rieral... No cal qu'ho esmentém; y si'n volguessim recordar de cassos, ens n'eixirian a cada pas.—

Mentres bullia de curiositat, per mas objeccions, la cuynassa del hostal, en Guiu cercava evassivas per'escorre'l bulto, y d'en tant en tant me donava unas miradas en las que tan aviat hi traspuava l'assentiment del home de bona fe, com la rabia del gos a qui treuhen l'os de la boca; y a n'a mi'm feya llástima, puig reconexia que aquell home tenia unas conviccions sanas y verdaderas, però havia sigut desencarrilat y ara no li quedava recurs ab que guanyarse la vida sino fent aquella feyna repugnant.

—Alsa, Guiu, potser que't convertescas!

—Es clar que's convertirá; es molt bon xicot y las veritats, a la forsa, li han de remoure las entranyas.

—Si vols venir a fangar a las mevas feixas, te pagaré bé'l jornal y anirás ben tip.—

Al veure que la conversa's girava tant a

demunt seu, va esmunyir-se fins a la porta del hostal, y se'n anà... cap a un altre poble o llogaret a cumplir son comès.

Al tombar el dintell tots hi giraren els ulls com pera donarli bona despedida.

—Altrament, ¿còm ens ho hem d'arreglar perque tingám bona gent, sobre tot de casa, que'ns defensin els interessos a las Corts?

—Calma, Lari, calma; veuréu còm ho anirém aplanant tot això; de moment ens hem de concretar a no volerhi tindre tractes de bona fe ab aquella gent. Sanejar bé l'atmósfera de casa nostra es lo que'ns cal fer sense perdre temps. Del contrari, si'ls pochs homes honrats y dignes que tenim els fem anar alla, se'ns malejarán y tant de perdut.—

L'arrematada del toch d'oració's feu sentir en la cuynassa; y era qüestió d'anar a sopar, y la llar quedá deserta, desfilitant ab viva recansa'ls bosquerols.

Vaig eixir ab en Lari de Puigsoley, qui's frisava pera que li allargués la conversa, que jo guardava pera la vinenta festa. De sobte, al tombar l'estretay del Fossar, toparem ab la seva dona, qu'anava tota furiosa a cercarlo...

—Reira de neu! No te'n mourias may tu del recó del hostal; fins pendrias que t'hi portés la manduca! Mira, Lari, me'n canso d'anar tot el sant dia com una arrastrada pera mantindret com un senyor!

—No os enfadéu, Guida; ventura'n teniu d'aquest home, que's talment un tros de pa. Todas las donas del poble poguessin parlar com vos!—

Per resposta l'agafá pel devall del gech, y'm deixaren plantat ab un migrat bonaniti que's perdé pels sots de la Rocosa, mentres el glosavan els mussols de las esquerdas del cloquer.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

TEATRES

UNA COMPANYIA FRANCESA DE DECLAMACIÓ.

Ab la companyia francesa qu'ha actuat al Principal s'ha demostrat que hi há al món molta *sans façon*, molta ignocencia, moltes pretensions y molta ignorancia. S'ha equivocat l'empressari d'allà, Mr. Chataignié, que al donarnos a entendre més o menys clarament que's tractava de la companyia del teatre nacional del *Odeon*, se creya enlluernarnos y que, com si fossim tranquils burgesos d'una vulgar sub-prefectura, ens la empassariam fàcilment y no tindriam prous mans per aplaudir. S'ha equivocat l'empressari d'aquí, que sabentho ó no (un impressari, com un forn, deu saber sempre ab quina farina pasta), ha abusat de la bona fe del públich que acudi amament a la flayra de llebra y's va quedar motxo al trobar qu'era gat; gat del *Odeon* parisench, si's vol; però gat al fi y al cap. S'ha equivocat el crítich de *El Liberal*, qui fiant sens dubte, més qu'en las sevas orellas y en la seva erudició, en programas mal ordenats, sostenia l'endemà de la primera representació que *La Parisienne* no havia agradat perque era antiquada. Y efectivament: *La Parisienne* d'en Becque no's va representar fins un dia més tart, y lluny d'ésser antiquada, es una preciosa obra moderna tant pel temps en que s'estrená com per las costums y tipos que retrata, com per son dialecte fi y intencionat, com per sa factura, com per tot.

A pesar de tantas equivocacions, res hi tindriam que dir si d'ellas sols n'hagués resultat la planxa monumental d'uns empresaris y la d'un periodista. Sempre hi há en aytals planxas un aspecte cómic que fa riure y mou a compassió; però lo grave es que hi ha hagut y hi haurá victimas que no hi tenen cap culpa. El públich en primer lloch, a qui li diuen: «*Tournée Chataignié*, ab autorisació especial de la societat d'autors y ab el concurs d'artistas del teatre nacional del *Odeon*». ¿Qui son aquests actors del *Odeon*? Mlle. Esther Norahc que sens dubte ha covat molts anys en un conservatori com el del Liceu, de veu agra y cridanera, dicció fosca, cursi en el vestir, y al moures y al accionar; Mr. Chataignié, un galán jove de la mateixa escola, que sempre parla igual, sense donar intenció a cap frase, de manera que lo mateix fa per plorar que per riure; mal vestit, mal pintat, y ab un encongiment que sembla por de si mateix. Els demés encara son pitjors. N'hi há un, el que feya de *Straforzel* y de *Du Mesnil*, que si al *Odeon* l'aplaudeixen, aquí fins en una companyia de boios el xiularian; es el clàssich actor francès a *panage*, d'actiutats teatrals, que diu ab cantarella y no pot anarsen d'escena sen-

se un bram que'ns deixi *épâtés*. En resum: una companyia de las que aquí'n dihem *de bolsos*.

En segón lloch, no surten enganyats y perjudicats els autors, perquè ha resultat que totes las obras que'ns han donat, exceptuant *La Parisienne*, que tothom coneixia menos el crítich de *El Liberal*, han passat desapercubudas á pesar de sas grans qualitats. Per aixó *Les fourberies de Nerine*, apropósit en un acte y en vers de Theodor de Banville, es una obreta preciosa en que's presenta'l tradicional Scapin burlat per una dona qu'en esplets ingeniosos es més mestra qu'ell encara.

Mieux vaut douceur... et violence, son dugas obretas en un acte d'en Pailleron, ab las que, per medi d'una acció senzilla, en que l'autor fa gala d'excelents dots d'observador y psicòlech refinat, pretén demostrar que lo mateix per medi de la dolcesa y carinyosa sollicitut, que per medi de la violencia y ardidadas reconvençions, domina la muller llesta al marit qu'estima. No més varen donar un acte dels dos, quinas faulas son independents l'una de l'altra. En ell s'hi nota tot l'*esprit*, tot l'ingeni y tota la finura de dialèch característichs del celebrat autor de *Le monde où l'on s'ennuie*.

De *La Parisienne* no n'hem de parlar, com no sigui pera fer constar que varen destrossarla. Sols ens resta dir quatre paraulas sobre *Les Romanesques*, que no varen fer cap efecte al públich, sens dubte per la mateixa causa, aixó es, la execució desastrosa. Y l'obra no pot ésser més delicada, d'una poesia més fresca, més espiritual y, al mateix temps, més fundament humana. Qué'n son d'interessants els amors de la parella romàntical Nens encara, que pretenen ser héroes d'una novela may vista! Qué'n son d'humans els tipos dels dos vells vehins que tractan de casar els dos exaltats somniadors afavorint la seva debilitat pera donarlosli després, per medi del ridicul, una gran lliçó que'ls hi fassi compendre la vida!

En Rostand, qu'es, avans que tot, un gran poeta, fa sátira d'aquest romanticisme malaltis que trastorna moltas imaginacions joves; però, al mateix temps, tota l'obra es el cant superb d'un home d'imaginació privilegiada que tot ho veu bell y pinta la vida hermozejantla. L'acció pot passar en qualsevol terra, mentres hi hagi un jardí ben florit, y en qualsevol època, mentres els trajos siguin bonichs. Y aixís pot desenrotllarse lliurement dintre d'una convenció lilegitima y acceptable. Tot lo que pugui tenir de fantasíes el personatge Straforel, tot lo que pugui tenir de rebuscat el rapte fingit y las aventuras del despitat Percinet, després del desengany, y totes las demés inverosimituts qu'en un drama d'altre género serian grossos defectes, no'ns sorprenen ni desagradan en

aquesta obra que'ns transporta á regions ideals no renyidas, per' xó, ab una veritat y delicadesa de sentiments que'ns captivan y'ns asserenan l'esperit.

Ademés, *Les Romanesques* es obra d'un autor dramàtic de gran habilitat que presenta y mou els personatjes ab admirable desinvoltura y lliga l'acció ab molt ingeni y originalitat, trobant efectes de bona lley. Però si l'obra, dramàticament, es digna d'un gran autor, literariament es més digna encara d'un gran poeta. Escrita en armoniosos alexandrins (á voltas rípiosos), tota ella es un teixit d'imatjes, de comparacions y de discreiteigs que recordan als grans clàssichs francesos y espanyols, de quins en Rostand té la feconditat y l'ingeni, imitantlos sense deixar de donar á sas obras un caràcter més modern y més concretament humà. Pera que's judiqui de l'agudesia d'ingeni y la elegancia del llenguatge, no resistim al desitj de copiar un fragment.

Diu Straforel:

Evidemment!
Songez que nous avons, monsieur, l'enlèvement avec deux hommes noirs, l'enlèvement vulgaire, en fiacre,—celui-là ne se demande guère, l'enlèvement de nuit, l'enlèvement de jour, l'enlèvement pompeux, en carrosse de cour, avec laquais poudrés et frisés — les perruques se payent en dehors,—avec muets, eunuques, nègres, sbires, brigands, mousquetaires, au choix! l'enlèvement en poste, avec deux chevaux, trois, quatre, cinq,—on augmente *ad libitum* le nombre,— l'enlèvement discret, en berline,—un peu sombre,— l'enlèvement plaisant, qui se fait dans un sac, romantique, en bateau,—mais il foudrait un lac! vénitien, en gondole,—il foudrait la lagune!— l'enlèvement avec ou sans le clair de lune, — les clairs de lune étant recherchés sont plus chers! — l'enlèvement sinistre aux lueurs des éclairs, avec appels de pied, combat, bruit de ferraille, chapeaux á larges bords, manteaux couleur muraille, l'enlèvement brutal, l'enlèvement poli, l'enlèvement avec des torches — très joli! — l'enlèvement masqué qu'on appelle classique, l'enlèvement galant qui se fait en musique, l'enlèvement en chaise á porteurs, le plus gai, le plus nouveau, monsieur, et le plus distingué!

Finalment, d'aquesta desastrosa *lournée* ne poden resultar perjudicats altres actors y companyias extrangeras, puig que'l públich barceloní, que s'escama fàcilment, pot, el dia que'n vingui una de realment notable, creures que tractan de ferli un'altra *broma*; y no abonarse, com s'hi havia abonat ara.

EMILI TINTORER.

EL PLOR DELS DEGOTALLS

Els degotalls ploraven
tots amarats de molsa,
y'ls lliris jonchs resaven
bressant sa cansó dolça.

Els degotalls ploraven
d'amor y gelosia,
y al seu desmay brotaven
garlandas de falsia.

Els degotalls ploraven
per abastá una estrella

que las ayguas bressavan
quan la nit era bella.

Els degotalls ploraven
per una claror santa,
y com més s'hi acostavan
la veyan més brillanta.

Els degotalls ploraven
teixint sa cansó dolça,
y com més nits passavan
creixia més la molsa.

JOAN M. GUASCH.

CRÓNICA MUSICAL

SOCIETAT FILARMÓNICA.

Dedicats principalment al cant han sigut els dos concerts qu'en l'última setmana ens ha ofert la societat que dirigeix el mestre Crickboom. En ells hem tingut el goig de tornar a sentir als dos notables cantants Joana Bathori (soprano) y Emili Engel (tenor), que fa temps coneixíem ventatjosament. Trobém molt encertada la idea de consagrar aquestes sessions en gran part a la música vocal, essent encara tan fresch el recort dels darrers aconeximents orquestals, y majorment podent contar ab la cooperació d'artistas tan distingits y ab obras tan escullidas com las qu'han format els programas.

La senyora Bathori es una excelent cantant. Dotada d'hermosa y fresca veu, de timbre sumament agradable y de volúm suficient pera'l género a que's dedica, uneix a aquestes qualitats la dicció més exquisida, y la facilitat d'assimilació del estil dels diferents mestres, quinas obras interpreta ab ver dadera religiositat. En totas ellas s'ha mostrat una consumada artista, distingintse sobretot en la interpretació de Haendel, Schubert y César Frank. El *Panis Angelicus* d'aquest ultim es una deliciosa composició que's recomana tant per sa inspiració com per sa magnífica factura, resultant dibuixat ab gran relleu no exent de senzillesa'l carácter religiós de l'obra. Tant en ella com en *L'Absence* de Berlioz y la pregaria del *Tannhäuser*, la senyora Bathori ns va fer fruïr las emocions més agradables ab sa correctissima escola de cant y ab l'art exquisit que imprimeix a totas las obras.

El conegut tenor Engel se troba ja en la darrera etapa de sa carrera artistica. Pochs

tenors com ell ens han ofert tan ben aparelhada la qualitat de cantant ab la d'artista, fins al punt de que podém afirmar ab plena convicció qu'ha sigut l'ÚNICH *Lohen-grin* de tots els que aquí hem sentit. Però'l pes dels anys ha anat minvant sas facultats de tal manera, que avuy sols el talent del artista pot amagar las deficiencias del seu orgue vocal. Aixós ha notat principalment en els fragments dels *Mestres Cantors*, pera's que es menester una veu més fresca y facultats menos minvadas per l'acció del temps. Apart d'aquesta tara, independent de la voluntat del artista, s'ha mostrat l'Engel un acabat intérprete de Wagner, com li hem reconegut avans, donant a cada frase'l valor y la justa expressió que li pertanyen. També's mostra consumat artista de la dicció en totas las obras del primer concert, sobressurtint molt especialment en l'*Oratori* de Bach, y en la grandiosa aria d'*Ifigenia*, un dels portents d'inspiració més grans en l'art de la música, que l'Engel interpretà d'una manera deliciosa, inimitable.

La orquesta baix la direcció del mestre Crickboom ha executat els acompanyaments del cant y variis fragments orquestals ab la discreció de costum. Mereix especial menció la obertura dels *Mestres Cantors* pel moviment encertat qu'en Crickboom dona a tots els temps, y'l preludi y escena del ball del tercer acte, que sortiren molt arrodonits, demostrant haver sigut ensajats ab gran cuydado.

Tant la obertura dels *Mestres* com el final del *Or del Rhin*, varen posar de relleu las deficiencias manifestas del metall, avuy més de notar pel recort d'aconeximents artistichs ben recents. Es menester, donchs, que l'afició barcelonina s'interessi en la completa reforma de nostra orquesta, que's conse-

guirà ab la compra de nous instruments y ab la vinguda de professors aptes, apoyant cadascú en la mida de sas foras els projectes que dintre de poch li seràn presentats.

PIANOS ESTELA.

La coneguda persona que figura al davant de la casa constructora d'aquests instruments, sobre'ls quals hem donat nostra opinió en diverses ocasions, desitja qu'altra volta torném sobre aquest tema, y com que las formas de que s'ha valgut pera manifestárnoshoson tan *expressivas* y tan *distingidas*, sobre tot procedint de persona del sexe femeni, nó podém deixar de compláurela tornantnos a ocupar d'ella. (No equivocarse, caixistas.)

La senyora viuda d'Estela es una fabricant de pianos dolents ab pretensió de bons. Aixó no té res de particular, puig es una industria com qualsevol altra. Mentre hi hagi compradors, farà molt bé en donar *calderas* (no s'enfadi) per pianos. Fins aquí, ella es ben mestressa d'obrar com millor li sembli, ó com millor li aconsellin els seus interessos.

Peró la senyora viuda d'Estela, fabricant de pianos, va idear la construcció d'una sala (ó millor, arcoba) de concerts ab l'objecte de proporcionar *salida* als excelents productes de sa fabrica. Y una vegada construhida, va oferirla á nostres artistes, y junt ab ella la *imposició* de tocar ab els pianos de la casa. Y'ls artistes, á falta de local millor, varen tenir que passar per tal *imposició*, encara que interiorment ne protestavan, com ne protestava'l públich. Y quan aquests artistes varen després donar els seus concerts en teatres ó locals públichs, vegerem qu'encara dominava'l *caciquisme* de la casa Estela, per lo que nosaltres varem dar l'*alto!* Y sia per nostra protesta, ó per lo que sia, la qüestió es que aquells pianos, avans *indispensables*, fa una temporada qu'hem deixat de patirlos. Y com que á nosaltres no'ns va ni'ns ve altre móvil que'l purament artístich, ens en alegrarem... y prou.

A conseqüència de tot aixó, la senyora viuda d'Estela s'ha enfadat, y lo qu'es pitjor, s'ha descompost. Per tractarse d'una senyora no volém posarla en ridicul, y per tant no dirém res més. Sols hem d'advertirli que desconeix en absolut ab qui se las heu, puig si no, ja no parlaria de *chantages*; que pel seu govern prengui informes de nosaltres, y que no hi torni més, perque, encara qu'ella sostingui lo contrari, el que té negoci no hi guanya res ab aquestas cosas... y al cap d'avall, fins els cegos acaban per véurehi.

JOAQUÍN PENA.

No voliam ocuparnos de las elecciones de diputados á Cortes celebradas el passat diumenge. Lo que haviam de dir sobre aqueixa qüestió, ja ho diguerem oportunament, y ho ha dit també *La Renaixensa* aquests darrers dias.

Ab tot, bo será repetir ben alt, y ferho constar en aquestas planas, que'l catalanisme no hi ha entrat per res en aqueix terrenó lliscós hont las personas dignas no hi troban més que desenganys, veyenthi escarnida la propia dignitat y perdenhi'l prestigi.

No per aixó deixém de trevallar, tant com el qui més y per las millors vias: ab trevalls que fassin arrelar las bonas causas, no ab trevalls que las desacreditin. Tenim homes consensuts, tenim apóstols infatigables que van de poble en poble predicant la veritat, explicant las nostras Bases, despertant per tots els àmbits de la nostra terra la conciencia de sa veritable personalitat.

Lo essencial y lo indispensable es aixó, y aixó va realisantse, per arribar sense tranzacions ni mistificacions al fi honrat que's persegueix. Els regionalistas d'última fornada poden fer lo que tinguin per convenient, poden acceptar y seguir els procediments dels enemichs á qui malparlan. A nosaltres no'ns fan fret ni calor: no hi tenim res que veure.

Mentre la *Unió Catalanista* sigui lo qu'es (y no hi há perill de que sigui altra cosa), la causa que defensém no quedarà contaminada. El catalanisme es massa gran y es massa noble pera que deixém may convertirlo en un de tants partits polítichs desacreditats. Els que li fan mala obra, escupen al cel y s'envoltan d'un pudrimener.

Y no tenim més que dir.

No volém contestar als atachs que'ns dirigeixen certs periódichs de Madrid. Si'l govern no tingués altrás preocupacions, de segur no toleraria'ls seus atachs pertorbadors de la bona armonia qu'ha de regnar entre las diversas regions del estat espanyol. Limitemnos á transcriure un paragraf de *El Universo*, de Madrid, que copia'l *Brusi* del passat diumenge:

¿Que España ha hecho sacrificios especiales por Cataluña? ¿Cuáles? ¿La protección arancelaria? Pero esta protección, ¿no es igual para las fábricas de Béjar y Alcoy, y para cuantas hay establecidas en las 44 provincias no catalanas, que para las del llano de Barcelona? España, como todas las naciones y menos que muchas de ellas, protege su producción industrial, la suya, la nacional, no la de esta ó la de la otra provincia. La protege, no en beneficio de ninguna región, ni para imponer sacrificios á las otras, sino para acrecentar su nacional riqueza, su bienestar, su poderío. El

que, aprovechándose del margen protector, establece industrias y monta fábricas, lejos de recibir de la comunidad patria un favor por el que le deban especial gratitud, lo que hacen es prestarle un servicio digno de recompensa.

En Alemania el que monta una fábrica de importancia, recibe una subvención del Estado, y nunca se ocurrió á Bismarck echarse en cara como un favor prestado, sino recompensárselo como un servicio al imperio. Que los catalanes son los que tienen mayor número de fábricas. Debemos alabarlos, deplorando que en las otras provincias no se despierte la misma vida industrial que allí se ha desarrollado.

Lo mismo debe decirse de la denominada explotación colonial, añadiendo que no sabíamos que las harinas de Santander, ni la zapatería de Mallorca, ni los carbones de Asturias, ni el hierro de Vizcaya, todo lo cual tenía en las perdidas colonias excelente mercado, fuesen catalanes.

El anarquismo, plaga universal, nada tiene que ver, no ya con el separatismo catalán, pero ni aun con el más inocente catalanismo. Es más: anarquismo y socialismo son por su carácter cosmopolita antagónicos con toda idea de patria grande ó chica.

També copiém un comentari del senyor Mañé y Flaquer, qui en sa dominical, apart d'algunes rellicscades, ha demostrat un bon sentit al que no estavam acostumat, y aixó qu'en Mañé passa per home de bon sentit. Se refereix a la falsa y repugnant conducta de certs corresponsals de la premsa madrilenya, y diu ab molta rahó:

Inventan hechos y dichos, ó dan interpretaciones torcidas á lo que sucede, todo con el fin de halagar las malas pasiones de su clientela. Lo de la bandera blanca, que tanto se ha explotado en daño de Cataluña, es un hecho muy sencillo, expresión del buen sentido del carácter catalán. Derrotada nuestra marina, y con el temor de que los norte-americanos viniesen á atacarnos, á alguien se le ocurrió convocar á las personas pudientes á fin de pedirles medios para fortificar á Barcelona. Uno de los concurrentes observó que, en el poco tiempo que quedaba y no pudiendo contar con escuadra que nos socorriera, era imprudente dar pretexto á los americanos para bombardear á una ciudad indefensa. y que lo mejor sería, si se presentaban, izar desde luego la bandera blanca, que tendríamos de izar una hora después, cuando la ciudad estuviese en ruinas ó ardiendo por los cuatro costados. ¿Es esto un alarde de falta de patriotismo? No: es una observación de buen sentido digna de aplauso. La historia contemporánea da testimonio de que Cataluña no escasea sacrificios para corresponder á los deberes que la patria le impone; pero en la ocasión á que nos referimos, el sacrificio de la existencia de Barcelona hubiera sido inútil y anti-patriótico.

Per' acabar, insertém també un trosset del article que vegé la llum en *El Liberal*, de Barcelona, la nit del passat divendres, fent constar de pas que aquest periòdic, ab tot y sa procedencia, ha donat en assumptos d'aquesta indole mostrats de imparcialitat y bon criteri, y una merescuda llió á certs diaris, dits liberals, que son afront de Catalunya.

Deya *El Liberal*:

«Fulano es muy separatista», solía decirse en Cuba de alguien que era muy liberal. «Fulano es muy español», solía decirse en Puerto Rico de alguien que era muy reaccionario. Y en puridad de verdad, ni Fulano deseaba seriamente la independencia de Cuba, ni Mengano era más ó menos español que cualquier otro que lo fuese.

El falso é interesado españolismo de algunos, que á la sombra de la bandera nacional establecían regaladamente sus cacicazgos, hacia el resto en esta obra de perdición; y de ahí la base y el origen del descontento colonial y de la saña de los partidos locales. Faltaron, cuando era la sazón de revelarse, espíritus sinceros, cerebros desnudos de prejuicios, que dijese á la metrópoli, á la gran madre: «No hagas encarcelar ni ahorcar, antes bien, convence de su error á los que se llaman, sin serlo, separatistas, ni protejas en sus negocios particulares, con mengua de la justicia, á los que se llaman, sin venir á cuento, españoles.»

Faltaron esos espíritus sinceros que hablasen la lengua de la razón y de la verdad, y las colonias se perdieron... La Historia es una gran maestra, y hay que aprovechar sus lecciones.

Aqueixos retalls de periòdichs que no seràn títllats de sospitosos, ens rellevan de parlar per avuy, y nostre silenci es degut, en primer lloch, á que tampoch en treuriam res d'enrahonar.

Ara en quant als corresponsals que desde aquí mantenen l'estat moribós de Castella contra Catalunya, aqueixos son gossos de dos amos, que fan traició á l'un y á l'altre segons qui pugui omplirloshi més el ventrell. Convé, no obstant, que tots els catalans aprenguin á conèixels y s'apartin d'ells, recordant, com deya un autor, qu'es més repugnant que'l butxi l'estira-cordetas.

La Ponencia pera l'Assamblea general de Delegats de la *Unió Catalanista* que's reunirà á Tarrassa'ls dias 26 y 27 del present mes, ha quedat constituïda en la forma següent:

President, don Manel Folguera y Durán. —Don Angel Guimera. —Don Joan J. Permanyer y Ayats. —Don Joaquim Riera y Bertrán. —Don Pau Sans y Guitart. —Don Antoni Sunyol. —Don Francisco Romani y Puigdemolas. —Don Marián Vayreda. —Don Joseph O. Martí. —Don Joseph M.ª Roca. —Don Domingo Martí y Julià. —Don Agustí M.ª Gibert. —Don Lluís Marsans, Secretari.

Els punts que se someteràn á deliberació en dita Assamblea son els següents:

Primer: Interpretació y aclaració dels acorts de l'Assamblea de Reus en lo que fan referencia á la lluyta electoral y á la forma en que aquesta s'ha de realisar.

Y según: Interpretació y aclaració dels acorts de l'Assamblea de Balaguer que's refereixen á la forma de tributació que's consi-

deri més beneficiosa pera Catalunya mentres no sia autònoma.

El *Diario de Barcelona*, edició del mati del dijous 16 del corrent, publicà'l següent comunicat:

«Señor Director del *Diario de Barcelona*.—Muy señor mío: Los numerosos socios del «Centre Democràtic Autonomista» han acordado hacer constar, después de unánime votación, que protestan enérgicamente del proceder de la «Unió Catalanista» respecto á don Francisco Pi y Margall, jefe de los republicanos federales, político que de ningún modo puede confundirse con los regionalistas. Dicha actitud de la «Unió» es más de sentir aun si se considera que ha transgredido abiertamente la línea de conducta trazada en la Asamblea de Manresa.—P. A. de los S.—El Secretario, *Simón Planas*.»

Creiem que seria difícil als individus d'aqueixa societat demostrar quins actes de la *Unió* han contradit els seus principis. No coneixem els reglaments d'aqueix centre, ni sabem quins son els fins que persegueix. Molta extranyesa'n's causaria que protestés de la *Unió* una societat que no sabem hi estigui adherida, si no'n convencessim de qu'es degut á la raresa del criteri dels que, dihentse demòcrates y autonomistas, no aprecian á n'en Pi y Margall l'autonomista honorat de tota la vida, y's serveixen, pera insertar sa ridícula protesta, d'un periòdic ben conegut per sas idees reaccionaries.

Com varem dir en nostre darrer número, als pochs dias de suspesas las garantias constitucionals en aquesta provincia, foren restablertes pera dar lloch á la celebració de las eleccions. Pel cas, ha sigut lo mateix, donchs la llibertat individual ha quedat confosa ab la llibertat de la *tupinada*.

Ara tot será que de las mateixas eleccions no'n surtin pretextos pera posar novament á Barcelona en estat excepcional, suspent altre cop garantias y sufrintne las conseqüencias nosaltres, que no tenim art ni part en semblants escàndols. Y aixó sense contar ab l'aggravant de que la premsa madrilenya torni á insultarnos, confonentnos fins ab els enemics de la societat. De més verdas se'n maduran, y hi há qui hi té la mà trencada en aixó d'alterar l'ordre... y las garantias.

En els Jochs Florals celebrats la passada setmana á Lleyda obtingueren premis els senyors Navarro y Granjé (Flor natural), Pujol y Deulofeu, Gispert y Gaselles, Casadevall, Pinyol, Bofill y Matas, Canadell, y Serra y Boldú.

Se concediren accésits als senyors Cla-

pés y Corbera, Roca y Sans, Palau de Quijano, Ubach y Vinyeta, Estadella, Bergós, y Sancho Marraco.

Fou objecte d'una inmensa ovació'l gran poeta Verdaguer, president del Consistori, que llegí un bellíssim discurs.

El de gracias va anar á càrrech de don Frederich Reyné y Viladot.

Pera'l certamen literari de Berga, quin cartell de convocatoria va sortir oportunament, s'ha publicat un nou cartell extraordinari donant compte d'haver sigut oferts altres tres premis per la casa «Hoyos, Esteva y C.^a», el «Foment Catòlic de Berga» y don Lluçia Vilardaga y Prat.

Ab aquests, son divuyt els premis qu'en dit certamen s'adjudican.

El plas d'admissió de treballs queda prorogant fins al 29 del present mes de maig.

En el número 7 del nostre estimat confrare *Universitat Catalana*, corresponent al mes actual, hi hem llegit un article firmat per en Joseph Carner, en el que hi há una gran inexactitut.

Diu l'articulista que l'eminent poeta belga Maurici Mæterlinck va «morir no fa molts anys». Res més lluny de la veritat. L'insigne autor de *La princesse Maleine*, no sols disfruta de bona salut, sinó que acaba de publicar un nou llibre, hermós com tots els seus, titulat *La vie des abeilles* y n'anuncia un altre que portará per titol *Le mystère de la justice*.

Per l'amor de Deu, senyor Carner! Miri que d'artistas com en Mæterlinck no'n corren gayres; y ell no ho mereix pas que se'l mati, encara que sols sigui per equivocació!

En commemoració de la próxima Assamblea Catalanista de Tarrassa, la *Unió* emitará un sagell especial, de caràcter commemoratiu, que sols se vendrá durant els dos dias qu'estigui oberta l'Assamblea.

Dit sagell es degut al distingit artista Adrià Gual.

En el banquet monstre que's celebrarà á Tarrassa ab motiu de la próxima Assamblea Catalanista, se servirà'l Xampany «Catalunya», per ésser un producte de la industria catalana.

Hem rebut un exemplar de *La Cegueta*, comedia lirica en un acte y en prosa, origi-

nal de Pere Cavallé, ab música de Domingo Nogués; obra que fou estrenada en la societat «La Palma», de Reus, la nit del 15 d'abril de 1900.

tussiasta manifestació de despedida, a la que de tot cor s'adhereix JOVENTUT.

Pera'l dimecres, 22, al vespre, estava fixada la sortida de Barcelona del il·lustre autonomista don Francisco Pi y Margall, qui retorna a Madrid.

El «Comitè republicà democrata federalista de Barcelona» publicà una circular encarregant a tots els federals y a tots els autonomistas catalans, qu'anessin a la estació a donar l'adeu al gran home.

Quan aquest número vegi la llum, Barcelona haurà fet a n'en Pi y Margall una en-

Ab el folletí d'avuy queda repartit el text de l'obra de mossén Verdaguer *Ayres del Montseny*, y ab el vinent número comensarà'l repartiment de las láminas.

També donem avuy l'últim plech de l'obra d'Ibsen *Quan ens despertarem d'entre ls morts*, que completarem ab un estudi crítich sobre'l teatre del famós autor noruech, escrit expressament per nostre company Emili Tintorer. La publicació d'aqueix estudi crítich, que donem com a prólech, comensarà la setmana entrant.

Fidel Giró, impressor. — Carrer Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sian inèdits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»